Yıldız, Ü. Ve Varlı, M.(2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Batı Afrikalı öğrencilerin hedef dile ilişkin görüşleri: Mali örneği. *International Journal of Language Academy*, 9 (4), 288-305.

Volume 9/4December 2021

p. 288-305

Article History:

Received

04/11/2021

Accepted

09/12/2021

Available online

23/12/2021

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN BATI AFRİKALI ÖĞRENCİLERİN HEDEF DİLE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: MALİ ÖRNEĞİ¹

The Views of West African Students Who Learn Turkish as a Foreign

Language: Example of Mali

Ümit YILDIZ²

Merve VARLI³

Öz

Bu çalışmada, Mali’de Türkçe öğrenen Afrikalı öğrencilerin Türkçeye ilişkin görüşleri incelenmiştir. Çalışmaya 52 lise öğrencisi katılmıştır, öğrencilerin 19’u 10. sınıf, 33’ü ise 11. sınıf öğrencisidir. Katılımcıların Türkçeye ilişkin görüşleri; Türkçe öğrenme nedenleri, öğrenme sürecinde dil becerilerini/dil bilgisi öğrenme alanını kullanma durumları, Türkçe derslerinde uygulanan etkinlikler ve kullanılan materyaller olmak üzere dört boyutu kapsayacak şekilde incelenmiştir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin başlıca Türkçe öğrenme nedeni Türk okulunda eğitim görmeleridir. Katılımcılar, yeni bir dil öğrenme isteğiyle, Mali’deki Türk kurumlarında iş bulma, Türkiye’de üniversite okuma gibi hedeflerle de Türkçe öğrendiklerini belirtmişlerdir. Çalışmada, öğrencilerin okuma ve yazma becerilerini daha çok kullandıkları ve kolay öğrendikleri, dil bilgisi öğrenme alanı ile konuşma ve dinleme becerilerini kazanma ve kullanma bağlamında zorlandıkları belirlenmiştir. Araştırmada katılımcılar, Türkçe derslerinde grup çalışmalarının, yarışmaların ve teknolojik etkinliklerin çok faydalı olduğunu bununla beraber video, drama ve şarkı-türkü etkinliklerinin ise daha az faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar, Türkçe derslerinde kullanılan materyallerden en çok çeviri metinleri, ders kitapları ve dijital kaynakların etkili olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Diğer taraftan, oyun, duvar ve pano materyallerini ve yardımcı kitapları ise sıralanan diğer kaynaklar kadar faydalı bulmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Çalışmada elde edilen bulguların, Batı

¹ Bu çalışma, Ahmet Yesevi Üniversitesi Türkiye Türkçesiyle Uzaktan Eğitim Programları Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÜRTEP), Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Tezsiz Yüksek Lisans Programı dönem projesinden üretilmiştir.

² Doç. Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, umityildiztr@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0415-8051>

³ Öğretmen, Türkiye Maarif Vakfı, varlimrv@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9967-4376>

Afrikalı öğrencilerin Türkçe öğretim süreçlerine yönelik hazırlanacak muhtemel ders, kurs ve program içeriklerine katkı sağlaması ümit edilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil olarak Türkçe, Türkçeye ilişkin görüşler, Batı Afrikalı öğrenciler.

Abstract

This study shows the African students' opinions concerning Turkish language in Mali. From 10th and 11th grades, totally 52 high school students participated in the study. This research study mainly focuses on the research consisting of the main four concepts: students' opinions regarding Turkish language, reasons to learn the language, circumstances to use their language skills/grammar during learning process, the activities and the materials used in Turkish courses. According to findings of the research study, studying at a Turkish school is the leading reason behind the participants' motivations to learn Turkish. Students participated in the study continue to list their motives as an interest towards a new foreign language, pursuing their post education in Turkey, finding job opportunities at Turkish companies in Mali. The study also reveals that while students can easily use and learn reading and writing skills, they mostly find great difficulty in acquiring speaking and listening skills in the process of learning Turkish language. Students also express their opinions about the effectiveness of the materials and the activities applied in Turkish language teaching. The findings of this study aim to contribute the further studies on the preparation of the course programs intended for Turkish learning process of West African students.

Keywords: Turkish as a foreign language, opinions regarding Turkish language, West African students.

GİRİŞ

Dünyadaki gelişmeler, toplumların birbirini daha yakından tanıma imkânı edinmesini ve birden çok dil bilmenin gerekliliğini gündeme getirmiştir (İşcan, 2011). Uluslararası alanda iletişim ve haberleşmenin gelişimiyle birlikte insanlar arasındaki sınırlar kalkmış ve bilgiye ulaşmak kolaylaşmıştır. Bu durum insanların, yeni yerleşilen bölgelere ve kültür farklılıklarına uyum sağlamak, hedef dilde iletişim kurabilmek gibi nedenlerle yeni diller öğrenme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (Yıldız ve Sertoğlu, 2019a). Türkçenin ve Türk kültürünün tanıtımı ve aktarımı yabancılara Türkçe öğretiminin çalışma alanlarından. Yabancılara Türkçe öğretiminin temel ve genel ilkelerine uygun biçimde belirlenen yöntem ve teknikler, ders içi uygulamalar sürecin olumlu işleyişi açısından önemlidir (Barın, 2004). Bu bağlamda, yabancı dil olarak/ikinci dil olarak Türkiye Türkçesi öğrenmeye her geçen yıl hem yurt içinde hem de yurt dışında yabancılar ve Türk soylu diğer ülke vatandaşlarının ilgi ve talebinin arttığı görülmektedir.

Toplumların birbiriyle olan etkileşiminin arttığı günümüz dünyasında farklı dillerle ve kültürlerle tanışmak birçok insanın isteği hâline gelmiştir. En eski dillerden biri olan Türkçe; Moğolistan'dan Sırbistan'a, Sibirya'dan Irak'a kadar geniş bir alanda yazılı ve sözlü iletişimde varlığını sürdürmektedir. Yaklaşık 250 milyon insanın (dünya nüfusunun yaklaşık %3'ü) konuştuğu Türkçe, çeşitli lehçe ve kollarıyla 12 milyon metrekarelik bir alanda varlığını göstermektedir (Bakır, 2014). En basit anlatımıyla yukarıdaki verilerin oluşturduğu tablo bile Türkçenin yabancı dil olarak/ikinci dil olarak öğretiminin kazandığı ivmeyi ortaya koymaktadır.

Yabancı dil öğrenmenin nedenlerinden bazıları; farklı kültürleri yakından tanımak, yeni iş fırsatları bulmak, dünya üzerindeki tüm insanlarla iletişim kurmak ve akademik başarıyı artırmaktır. Bunlara ek olarak, yabancı dil öğrenmek insanlara bazı nitelikler kazandırabilir. Bu niteliklerden bazıları şöyle özetlenebilir:1. Dünyadaki farklı bakış açılarıyla karşılaşma ve onları anlamayla birlikte hoşgörü kültürünün gelişmesi, 2. Kültürel farkındalık kazanma ve kültürel gelişimi hızlandırma, 3. Yaratıcı ve eleştirel

düşünme becerilerini geliştirme, 4. Sanatsal alanlarda kendini geliştirme, 5. Hedef dilde ifade becerisi kazanma, 6. Yurtdışı eğitimlere katılabilmek için iletişim becerilerini ve özgüveni geliştirme, 7. Yükseköğrenim ve sonrasında başarıyı ve iş bulma olanağını artırma, 8. Yabancı dil bilmenin getirdiği üst düzey çalışma ortamlarına katılabilme ve yaşam boyu öğrenme becerisini kazanma (İşcan, 2011).

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, Yıldız ve Sertoğlu (2019b) Türkiye’de yaşayan yerleşik yabancıların yabancı dil olarak Türkçeye ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmada, yerleşik yabancıların; Türkiye’de daha rahat yaşayabilmek, insanlarla iletişim kurabilme becerilerini geliştirmek gibi amaçlarla Türkçe öğrenmek istediğini belirlemiştir. Diğer yandan katılımcıların Türkçe öğrenme süreçlerinde en sık kullandıkları ve zorlandıkları dil becerisinin konuşma becerisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şengül (2017) çalışmasında, Afganistanlı Özbek Türklerinin Türkiye’ye ve Türkiye Türkçesine yönelik olumlu bir tutuma sahip olduğunu belirtmiştir.

Fransa’da Türkoloji öğrenimi gören öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenlerinden bazıları Türkiye’de iş sahibi olmak istemeleri, Türkçeye olan ilgi ve meraklarıdır (Çetin ve Eskimen, 2012). Yabancıların Türkçe öğrenme nedenlerinden bazıları da eğitim öğretim yaşamlarında başarılı olmak istemeleri, Türkiye’de yaşamayı düşünmeleri, Türkçenin kolay öğrenilen bir dil olması, Türk toplumunun yabancılarla karşı olumlu tutuma sahip olmasıdır (Alyılmaz, Biçer ve Çoban, 2015, Aydın, 2012).

Dört temel dil becerisinden özellikle konuşma ve yazma becerisi yaşantılarımızı ve kendimizi başkaları karşısında açıklamaya olanak sağlar. Söz konusu becerilerin gelişmesini sağlamak için sürekli okumak ve yazılı kültürü yakından takip etmek gerekir (Sever, 1998). Dil bilgisi öğretimi; dili anlamayı, iletişim kurmayı ve zihinsel becerileri geliştirmeyi amaçlar. Diğer yandan dil bilgisi dil gelişimini ve dilin doğru kullanımını sağlamak için önemlidir (Güneş, 2016). Bu bağlamda, dört temel dil becerisinin gelişiminin yanında dil bilgisi öğretiminin de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde gerekli olduğu düşünülebilir.

Materyal kullanımı diğer alanlarda olduğu gibi yabancılarla Türkçe öğretiminde de önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe öğretimi süreçlerinde kullanılacak materyaller daha çok duyuyu işe koşabilecek nitelikte olmalıdır. Bununla birlikte seçilen materyaller ders içeriğine ve dersin amacına uygun olmalıdır (Duman, 2013). Yabancılarla Türkçe öğretimi süreçlerinin daha etkili ve verimli geçmesini sağlamak amacıyla süreçte, dört temel becerinin bütünleşik kullanımı sağlanabilir. Bunun yanında dil bilgisi öğretimine önem verilebilir. Ayrıca öğrencilerin sürece etkin katılımını sağlamak amacıyla ders içi ve ders dışı farklı materyaller kullanılabilir.

Türkçe öğretim merkezleri gerek yurt içinde gerekse yurt dışında yabancılarla Türkçe öğretmeyi ve Türk kültürünü tanıtmayı amaçlamaktadır (Bakır, 2014). Türkçe öğretimi süreçlerinde farklı kurumlardan yararlanılmaktadır. Bu kurumlardan biri yabancılarla Türkçe öğretiminde adından sıklıkla söz edilen Yunus Emre Enstitüsüdür. Yunus Emre Enstitüsü 2007 yılında, yurt dışında kurduğu merkezlerle Türkçe öğretiminin yanı sıra Türkiye’nin tanıtımını yapmakta, bilimsel çalışmalara destek sağlamaktadır. 2009 yılında faaliyetlerine başlayan enstitü, 63’ten fazla kültür merkeziyle çalışmalarına devam etmektedir (Yunus Emre Enstitüsü, 2021).

Yabancılarla Türkçe öğretimi çalışmalarına devam etmekte olan kuruluşlardan olan Maarif Vakfı ise 2016 yılında, eğitimin her aşamasında (okul öncesinden yükseköğretime kadar) faaliyetlerini sürdürmek amacıyla kurulmuştur. 44 farklı ülkede Türkçe öğretimi

çalışmalarını sürdüren Maarif Vakfı, ABD, Arnavutluk, Bosna Hersek, Makedonya, Fransa, Almanya, Berlin, Romanya, Pakistan, Afganistan, Venezuela, Avustralya, Gürcistan ve Kosova. Türkiye Maarif Vakfı Afrika'da; Senegal, Nijer, Gine, Çad, Somali, Sudan, Etiyopya, Sao Tome, Tanzanya, Tunus, Moritanya, Sierre Leone, Kamerun, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Kongo ve Mali gibi ülkelerde faaliyetlerine devam etmektedir (Maarif Vakfı, 2021). Görüldüğü gibi, diğer paydaşların yanı sıra ülkemiz merkezli vakıflar yurtdışında Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi süreçlerinde aktif rol almaktadır.

Benzer şekilde, bu çalışmanın araştırma grubunu, Batı Afrika ülkelerinden biri olan Mali'de, bir örgün eğitim kurumu bünyesinde Türkçe öğrenen lise öğrencileri oluşturmaktadır.

Alt Problemler

Çalışmada, Mali'de Türkçe öğrenen Batı Afrikalı öğrencilerin Türkçeye yönelik görüşlerini belirlemek için aşağıdaki 4 soruya cevap aranmıştır. Mali'de Türkçe öğrenen öğrencilerin;

1. Türkçe öğrenme nedeni/nedenleri nedir/nelerdir?
2. Türkçe öğrenme süreçlerinde dil becerilerine/dil bilgisi öğrenme alanına yönelik görüşleri nedir/nelerdir?
 - a. Türkçe anlama becerilerine yönelik görüşleri nelerdir?
 - b. Türkçe anlatma becerilerine yönelik görüşleri nelerdir?
 - c. Türkçe dil bilgisi öğrenme alanına yönelik görüşleri nelerdir?
3. Türkçe öğrenme süreçlerinde en faydalı buldukları etkinlik/etkinlikler nedir/nelerdir?
4. Türkçe öğrenme süreçlerinde en çok faydalanmak istedikleri öğretim materyali/materyalleri nedir/nelerdir?

Çalışmaya Yönelik Alt Problemler Katılımcıların;			
Türkçe öğrenme nedenleri	Türkçe öğrenme süreçlerinde dil becerilerine/dil bilgisi öğrenme alanına yönelik görüşleri	Türkçe öğrenme süreçlerinde en faydalı buldukları etkinlikler	Türkçe öğrenme süreçlerinde en çok faydalanmak istedikleri öğretim materyalleri

Şekil 1. Araştırmanın Alt Problemlerine Yönelik Bilgiler

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Mali'de, bir örgün öğretim kurumunda Türkçe öğrenen Afrikalı öğrencilerin Türkçeye ilişkin görüşlerini genel hatlarıyla belirlemektir. Çalışmada, Batı Afrikalı öğrencilerin Türkçeye ilişkin düşünceleri; Türkçe öğrenme nedenleri, öğrenme sürecinde dil becerilerini/dil bilgisi öğrenme alanını kullanma durumları, Türkçe derslerinde uygulanan etkinlikler ve kullanılan materyaller olmak üzere dört boyutu kapsayacak şekilde araştırılmıştır.

Çalışmanın Önemi

İlgili alanyazın tarandığında, Batı Afrika bölgesinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin dil ihtiyaçlarını belirleme amacını taşıyan bilimsel çalışmaların az sayıda olduğu görülmektedir. Bu nitel çalışmanın; Batı Afrikalı öğrencilerin Türkçe öğretim süreçlerine yönelik hazırlanacak ders kurs ve program içeriklerine katkı sağlaması ümit edilmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın deseni/modeli, veri toplama süreci, veri toplama araçları ve çalışma grubu ile ilgili bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

Çalışmanın araştırma sürecine yönelik bilgiler Şekil 2'de özetlenmiştir.

Şekil 2. Araştırma Sürecine Yönelik Bilgiler

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Kaya ve Bozkurt (2019) durum çalışmalarının, olgu ya da durumların ayrıntılarını analiz ederek/betimleyerek söz konusu ayrıntılara açıklamalar geliştirmek ve değerlendirmekte yararlanılan bir desen olduğunu belirtmişlerdir. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre, durum

çalışmaları, özünde ‘niçin’ ve ‘nasıl’ sorularını temele alarak araştırmacıların kontrol etmekte zorlandığı bir olay ya da olgunun derinliğine incelenmesine imkân sağlamaktadır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile belirlenen ve Batı Afrika ülkelerinden Mali’de Türkçe öğrenen Malili lise öğrencileri oluşturmaktadır. Toplam katılımcı sayısı 19’u 10. sınıf, 33’ü 11. sınıf öğrencisi olmak üzere 52 kişidir. Yıldırım ve Şimşek (2013), kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi, araştırmacının yakın ve erişilmesi kolay bir durum seçmesine imkân sağladığı için, bir bilimsel araştırmaya pratiklik ve hız kazandırdığının altını çizmektedirler.

Araştırma, ülkemizde ve dünyada COVID-19 salgınının yaygınlaştığı ve çeşitli önlemlerin alındığı bir dönemde yapılmıştır. Araştırma için gerekli verileri toplamak amacıyla sosyal medya mecrası üzerinden anket linki duyurulmuştur. Google’a yüklenen anket formunda, araştırmaya katılımın gönüllülük esasına bağlı olduğu özellikle belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Grubuna Yönelik Demografik Bilgiler

Demografik Bilgi	Alt Düzeyler	f	%
Yaş	14	4	7,6
	15	19	36,6
	16	22	42,3
	17	7	13,5
Eğitim Düzeyi	10. sınıf (lise)	19	36,5
	11. sınıf (lise)	33	63,4
Türkçe dışında Bildiği Diller	İngilizce	18	34,6
	Bambaraca	30	57,7
	Fransızca	52	100
	Arapça	2	3,8
Dil Seviyesi (Türkiye Türkçesi)	A1	34	65
	A2	18	35

Tablo 1’de katılımcılara ait demografik bilgilere yer verilmiştir. Yaş grupları bağlamında, araştırmaya 14 yaşında 4, 15 yaşında 19, 16 yaşında 22, 17 yaşında 7 olmak üzere 52 lise öğrencisi katılmıştır. Mali’de bir örgün öğretim kurumuna bağlı lisenin 10. sınıf öğrencilerinden 19 kişi, 11. sınıf öğrencilerinden ise 33 kişi araştırmaya katılmıştır. Araştırma sorularını gönüllü olarak cevaplayan öğrencilerin hepsinin Fransızca bildiği görülmektedir. Bunun sebebi, Mali’deki okulların eğitim dilinin Fransızca olmasıdır. 30 öğrenci Mali halkının yerel dili olan Bambaracayı bildiğini belirtmiştir. Farklı ülkelerden Mali’ye gelen insanların bulunması ve okulun uluslararası bir okul olması sebebiyle geriye kalan 22 öğrencinin halkın yerel dilini bilmemesi normal bir durumdur. Öğrenciler bütün kademelerde İngilizce dersi almakla birlikte İngilizceyi günlük hayatta kullanmadıkları için sadece 18 öğrenci İngilizce bildiğini belirtmiştir. Arapça bildiğini söyleyen 2 öğrenci ise Arapça konuşulan ülkelere göç etmiş öğrencilerdendir. Katılımcıların yüzde 65’inin (f:34) Türkçe seviyesi A1, yüzde 35’inin (f:18) A2 düzeyindedir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, veri toplama aracı olarak 14 sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Alt problemlerin ve anket sorularının hazırlanması sürecinde, yazarlardan gerekli izin alınarak, Yıldız ve Sertoğlu’nun (2019b) “Türkiye’de Yaşayan

Yerleşik Yabancıların Yabancı Dil Olarak Türkçeye İlişkin Görüşleri” başlıklı çalışmalarından yararlanılmıştır. Formun oluşturulması süreçlerinde Türkçe ve eğitim bilimleri alanından iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma için katılımcıların öğrenim gördüğü okul idaresinden gerekli izin alınmıştır. Ayrıca, çalışmanın yayınlanmasına yönelik süreçte okulun hiyerarşik olarak bağlı olduğu eğitim kurumundan da izin alınmıştır. Araştırmaya ait verilerin toplanmasında Web araçlarından biri olan “Google formlar” kullanılmıştır. Görüşme formu oluşturulmadan önce literatür taraması yapılmış elde edilen bilgilere göre sorular hazırlanmıştır. Alt problemlerin ve anket sorularının hazırlanması sürecinde, yazarlardan gerekli izin alınarak, Yıldız ve Sertoğlu’nun (2019b) “Türkiye’de Yaşayan Yerleşik Yabancıların Yabancı Dil Olarak Türkçeye İlişkin Görüşleri” başlıklı çalışmalarından yararlanılmıştır. Uzman görüşleri çerçevesinde görüşme formunda gerekli düzenlemeler yapılarak forma son şekli verilmiştir. Son aşamada, görüşme formu Fransızcaya çevrilmiş ve iki Fransızca öğretmeni tarafından kontrol edilerek düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme formunun anlaşılabilirliği iki katılımcı üzerinde kontrol edilmiştir. Daha sonra görüşme formunun internet linki sosyal medya mecrasında duyurulmuştur. Gönüllülük esasına göre anketi cevaplayan katılımcıların cevapları otomatik olarak Google hesabına kaydedilmiştir. 14 sorudan oluşan yazılı görüşme formundaki ilk 4 soru, katılımcıların demografik bilgileri ile ilgilidir. Diğer sorular ise katılımcının Türkçeye ilişkin görüşleri ile ilgilidir.

Araştırmada toplanan verilerin istatistiksel olarak analiz edilmesinde Google formlar kullanılmıştır. Çalışmaya ait verilerin değerlendirilmesi süreçlerinde betimsel istatistik kısmında yüzde ve frekans dağılımlarına yer verilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde görüşme formu aracılığıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırma kapsamında belirlenen alt problemlere ilişkin bulgular ayrı ayrı başlıklarla tablolaştırılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Batı Afrikalı Öğrencilerin Türkçe Öğrenmeyi İsteme Nedenlerine İlişkin Bulgular

Birinci alt probleme yönelik bulgulara Grafik 1’de yer verilmiştir.

Grafik 1. Katılımcıların Türkçe Öğrenme Nedenlerinin Oransal Dağılımı

Grafik 1’deki veriler dikkate alındığında, katılımcıların büyük kısmı Türk okulunda okudukları için [(f:43); (%82,7)] Türkçe öğrendiklerini belirtmiştir. Katılımcıların; yeni bir dil öğrenme isteği [(f:23); (%44,2)], Türk diline ve kültürüne karşı ilgi [(f:13); (%25)], Mali’deki Türk kurumlarında iş bulmak [(f:10); (19,2)], Türkiye’de üniversite okumak [(f:6); (%11,5)], hobi olarak [(f:6); (%11,5)], Türkiye’de iş bulmak [(f:5); (%9,6)], Türkiye’de yaşamak [(f:3); (%5,8)], Türkçe filmleri ve dizileri izlemek [(f:3); (%5,8)], Türk edebî eserlerini okumak [(f:3); (%5,8)] ve Türk arkadaşlarıyla iletişim kurmak [(f:2); (%3,8)] gibi nedenlerle de Türkçe öğrenmek istedikleri görülmektedir.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Batı Afrikalı Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Süreçlerinde Dil Becerilerini/Dil Bilgisi Öğrenme Alanının Kullanımına Yönelik Bulgular

İkinci alt probleme yönelik bulgulara Grafik 2, Grafik 3, Grafik 4 ve Grafik 5’te yer verilmiştir.

Grafik 2. Katılımcıların Türkçe Öğrenmeye Başlamadan Önce En Çok İhtiyaç Duyacaklarını Düşündükleri Dil Becerisi/Dil Bilgisi Öğrenme Alanı Oransal Dağılımı

Grafik 3. Katılımcıların Türkçe Öğrenmeye Başladıktan Sonra En Çok Kullandıkları Dil Becerisi/Dil Bilgisi Öğrenme Alanı Oransal Dağılımı

Grafik 4. Katılımcıların Türkçe Derslerinde En Kolay Öğrendiği Dil Becerisi/Dil Bilgisi Öğrenme Alanı Oransal Dağılımı

Grafik 5. Katılımcıların Türkçe Öğrenirken En Çok Zorlandığı Dil Becerisi/ Dil Bilgisi Öğrenme Alanı Oransal Dağılımı

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Batı Afrikalı Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Süreçlerinde Anlama Becerilerinin Kullanımına Yönelik Bulgular

Grafik 2'deki veriler anlama becerileri temel alınarak değerlendirildiğinde, katılımcıların Türkçe öğrenmeye başlamadan önce en çok ihtiyaç duyacaklarını düşündükleri becerilerden okuma becerisi [(f:29); (%55,8)] birinci sırada, dinleme becerisi [(f:15); (28,8)] ise ikinci sırada yer almaktadır.

Grafik 3'teki veriler anlama becerileri temel alınarak değerlendirildiğinde, katılımcıların Türkçe öğrenmeye başladıktan sonra en çok kullandıkları beceriler arasında okuma becerisi [(f:28); (%53,8)] birinci sırada, dinleme becerisi [(f:14); (%26,9)] ikinci sırada yer almaktadır.

Grafik 4'teki verilere göre, katılımcılar anlama becerilerinden en kolay okuma becerisini [(f:30); (%57,7)], ikinci olarak ise dinleme becerisini [(f:14); (26,9)] öğrendikleri yönünde görüş bildirmiştir.

Grafik 5'teki verilere göre, katılımcılar anlama becerilerini öğrenirken en çok okuma becerisinde [(f:17); (%28,8)], ikinci olarak ise yazma becerisinde [(f:15); (%32,7)] zorlandıklarını belirtmiştir.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Batı Afrikalı Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Süreçlerinde Anlatma Becerilerinin Kullanımına Yönelik Bulgular

Grafik 2'deki veriler anlatma becerileri temel alınarak değerlendirildiğinde, katılımcıların Türkçe öğrenmeye başlamadan önce en çok ihtiyaç duyacaklarını düşündükleri becerilerden yazma becerisi [(f:21); (%40,4)] birinci sırada, konuşma becerisi [(f:18); (%34,6)] ise ikinci sırada yer almaktadır.

Grafik 3'teki veriler anlatma becerileri temel alınarak değerlendirildiğinde, katılımcıların Türkçe öğrenmeye başladıktan sonra en çok kullandıkları beceriler arasında yazma becerisi [(f:28); (%53,8)] birinci sırada, konuşma becerisi [(f:21); (%40,4)] ikinci sıradadır.

Grafik 4'teki verilere göre, katılımcılar anlatma becerilerinden en kolay yazma becerisini [(f:25); (%48,1)], ikinci olarak ise konuşma becerisini [(f:6); (%11,5)] öğrendikleri yönünde görüş belirtmiştir.

Grafik 5'teki verilere göre, katılımcılar anlama becerilerini öğrenirken en çok konuşma becerisinde [(f:20); (%38,5)], ikinci olarak ise yazma becerisinde [(f:17); (%32,7)] zorlandıklarını ifade etmiştir.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Batı Afrikalı Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Süreçlerinde Dil Bilgisi Öğrenme Alanını Kullanımına Yönelik Bulgular

Grafik 2'deki verilere göre, katılımcıların yüzde 46,2'si Türkçe öğrenmeye başlamadan önce en çok Türkçe dil bilgisine (f:24) ihtiyaç duyacaklarını düşündükleri yönünde görüş belirtmiştir.

Grafik 3 incelendiğinde ise katılımcıların yüzde 38,5'i Türkçe öğrenmeye başladıktan sonra en çok dil bilgisi (f:20) öğrenme alanını kullandıklarını belirtmiştir.

Grafik 4'te, katılımcıların yüzde 32,7'sinin Türkçe dil bilgisini (f:17) kolaylıkla öğrendikleri, Grafik 5'te ise katılımcıların yüzde 51,9'unun dil bilgisini (f:27) öğrenirken zorlandıkları görülmektedir.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Batı Afrikalı Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Süreçlerinde Faydalanılan Etkinliklere Yönelik Görüşlerine Ait Bulgular

Üçüncü alt probleme yönelik bulgulara Şekil 3 ve Şekil 4'te yer verilmiştir.

Şekil 3. Katılımcıların Türkçe Öğrenme Süreçlerinde En Faydalı Buldukları Etkinliklerin Oransal Dağılımı

Şekil 4. Katılımcıların Türkçe Öğrenme Süreçlerinde Faydalı Bulmadıkları Etkinliklerin Oransal Dağılımı

Şekil 3'teki verilere göre, katılımcıların yüzde 90,4'ünün grup çalışmalarını (f:47), yüzde 50'sinin yarışmaları (f:26), yüzde 46,2'sinin teknolojik etkinlikleri (f:24), yüzde 38,5'inin oyunları (f:20), yüzde 30,8'inin şarkı ve türkü etkinliklerini (f:16), yüzde 23,1'inin videoları (f:12), yüzde 15,4'ünün ise drama etkinliklerini (f: 8) faydalı bulduğu görülmektedir.

Şekil 4'teki veriler incelendiğinde, katılımcıların yüzde 55,8'inin drama (f:29) ve video (f:29) etkinliklerini, yüzde 50'sinin şarkı türkü etkinliklerini (f:26), yüzde 26,9'unun teknolojik etkinlikleri (f:24), yüzde 21,2'sinin yarışmaları (f: 11), yüzde 19,2'sinin oyunları (f:10), yüzde 19,2'sinin grup çalışmalarını (f:10) diğer etkinlikler kadar faydalı bulmadığı değerlendirilebilir.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Batı Afrikalı Öğrencilerin Türkçe Öğretim Ortamlarında Kullanılan Eğitim Materyallerine Yönelik Bulgular

Dördüncü alt probleme yönelik bulgulara Şekil 5 ve Şekil 6'da yer verilmiştir.

Şekil 5. Katılımcıların Türkçe Öğrenme Ortamlarında Kullanılmasını İstedikleri Eğitim Materyallerine Yönelik Görüşleri Oransal Dağılımı

Şekil 6. Katılımcıların Türkçe Öğrenme Ortamlarında Kullanılmasını İstemedikleri Eğitim Materyallerine Yönelik Görüşleri Oransal Dağılımı

Şekil 5'teki verilere göre, katılımcılar sırasıyla; çeviri metinlerini [(f:31)/(%61,5)], ders kitaplarını [(f:27)/(%51,9)], dijital kaynakları [(f:23)/(%44,2)], okuma kitaplarını [(f:19)/(%36,5)], yardımcı kitapları [(f:14)/(%26,9)], günlük hayatta kullanılan sınıfa getirilebilecek nesneleri [(f:11)/(%21,2)], çalışma kâğıtlarını [(f:11)/(%21,2)], kelime kartlarını [(f:9)/(%17,3)], oyun materyallerini [(f:8)/(%15,4)], duvar ve pano materyallerini [(f:3)/(%5,8)] faydalı görmekte ve bu materyallerin derslerde kullanılmasını istemektedir. Şekil 6'daki verilere göre, katılımcılar; oyun materyallerini [(f:30)/(%57,7)], duvar ve pano materyallerini [(f:23)/(%44,2)], yardımcı kitapları [(f:20)/(%38,8)], kelime kartlarını [(f:15)/(%28,8)], okuma kitaplarını [(f:12)/(%23,1)], çalışma kağıtlarını [(f:11)/(%21,2)], günlük hayatta kullanılan sınıfa getirilebilecek nesneleri [(f:11)/(%21,2)], ders kitaplarını [(f:9)/(%17,3)], dijital kaynakları [(f:9)/(%17,3)] ve çeviri metinlerini ise [(f:6)/(%11,5)] diğer materyaller kadar faydalı bulmadıkları değerlendirilebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan öğrenciler Batı Afrika ülkelerinden Mali'de bir örgün öğretim kurumunda eğitim almaktadır. Öğrencilerin Türkçe seviyeleri A1 ve A2 düzeyindedir. Katılımcılar Türk okulunda eğitim aldıkları için okul etkeni Türkçe öğrenme nedenleri bağlamında ilk sırada yer almaktadır. Öğrencilerin; yeni bir dil öğrenme isteği, Türk diline ve Türk kültürüne karşı olan ilgileri, Mali'deki Türk kurumlarında iş bulmak ve Türkiye'de üniversite okumak gibi nedenlerle de Türkçe öğrendikleri görülmektedir. Güner ve Kartal (2021) yabancı dil olarak Türkçe öğrenme nedenlerine yönelik Fransa özelinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında, katılımcıların sıklıkla; "Türkiye'de bulunma ve yaşama", "merak" gibi nedenlerle Türkçe öğrenmek istedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmaya ait bulgular, Türkçe öğrenmeye başlamadan önce Batı Afrikalı öğrencilerin en çok ihtiyaç duyacaklarını düşündükleri dil becerisinin okuma ve yazma olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer yandan öğrenciler, dil bilgisi öğrenme alanına da çok ihtiyaç duyacaklarını düşündüklerini belirtmiştir. Biçer ve Alan (2017) çalışmalarında, Suriyeli öğrencilerin, dil becerilerinden konuşmayı geliştirmeyi önceliklediklerini belirtmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre, katılımcıların Türkçe öğrenmeye başladıktan sonra en çok okuma ve yazma becerisini ve dil bilgisi öğrenme alanını kullandıkları görülmektedir.

Katılımcılar, en kolay öğrendikleri dil becerisinin okuma becerisi olduğunu, en zor öğrendikleri dil becerisinin ise konuşma becerisi olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar dil bilgisi öğrenme alanında da zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yıldız ve Sertoğlu'nun (2019b) Türkiye'de yaşayan yerleşik yabancıların Türkçeye ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmada, Türkçe öğrenen yerleşik yabancıların dil öğrenme sürecinde en çok zorlandıkları dil becerisinin konuşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda aynı çalışma, konuşma becerisini; yazma, dinleme, okuma becerileri ve dil bilgisi öğrenme alanının takip ettiğini ortaya koymuştur. Tunçel (2016) yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin dört temel dil becerisinden konuşma ve dinleme becerilerinde zorlandıklarını saptamıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların en faydalı buldukları etkinliklerin grup çalışmaları, yarışmalar ve teknolojik etkinlikler olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, öğrencilerin derslerde aktif olmaktan hoşlandıkları, farklı yarışma ve teknolojik etkinliklere ilgi duydukları söylenebilir. Katılımcıların diğer etkilere göre daha az faydalı bulduğu etkinlikler ise drama, video ve şarkı-türkü etkinlikleridir.

Eğitim materyallerine yönelik bulgular bağlamında ise öğrencilerin çeviri metinleri, ders kitabı, dijital materyaller gibi materyalleri faydalı; duvar ve pano materyalleri, yardımcı kitaplar ve kelime kartları gibi materyalleri ise daha az faydalı buldukları görülmektedir. Öğrencilerin ülkelerinde ikinci dil olarak en yaygın dil olan Fransızca'yı öğrenirken edindikleri alışkanlıklardan kaynaklandığı için çeviri metinlerini faydalı buldukları değerlendirilmektedir. Biçer ve Alan (2017) Suriyeli öğrencilerin ihtiyaçlarını belirledikleri çalışmada, derslerin günlük yaşamla ilişkilendirilmesinin ve derslerde teknolojik materyal kullanımının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Batı Afrikalı öğrencilerin ve ailelerinin örgün eğitim kapsamında tercih ettikleri okulun Türk okulu olması onların Türkçe öğrenme nedenlerinin başında gelmektedir. Bu noktada, öğrencilerin Türkçe öğrenmek için Türk okullarını tercih ettikleri de düşünülebilir. Okullarda diğer derslerin müfredat ve haftalık ders saatleri de göz önünde bulundurularak Türkçeye mümkün olduğunca çok vakit ayırmak gerektiği söylenebilir. Bu noktada, haftalık Türkçe ders saatleri diğer derslere engel olmayacak şekilde mümkünse çoğaltılabilir, Türkçe ile ilgili sınıf dışı etkinlikler düzenlenebilir ve/veya etkinlik sayısı artırılabilir.

Katılımcılar, Türkçe öğrenirken en çok okuma ve yazma becerilerini kullandıklarını ve en kolay okuma becerisini öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bununla beraber konuşma ve dinleme becerilerini daha az kullandıklarını ve bu becerileri öğrenirken daha çok çaba sarf ettiklerini belirtmişlerdir. Bu noktada, okullarda öğrencilere daha çok Türkçe konuşma ve dinleme ortamı hazırlanabilir, dinleme etkinliklerinin sayısı artırılabilir. Melanlıoğlu ve

Demir'e (2013) göre, Türkçe konuşmakta sorun yaşayan dil öğrencilerinin kaygı düzeylerinin de yüksek olabileceği düşünüldüğünde, dil becerileri arasında konuşma becerisinin geliştirilmesi yabancılara Türkçe öğretimi süreçlerinde büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin Türkçe kendilerini ifade edebilme seviyesinin yükseltilmesinin, iletişim becerilerinin gelişmesine de katkısı olacaktır.

Öğrencilerin etkinlik ve materyallerle ilgili görüşleri öğretmenler tarafından dikkatle incelenebilir, etkinlik ve materyallerin hazırlanma ve seçim süreçlerinde öğrenci görüşleri de mümkün olduğu düzeyde dikkate alınabilir. Özdemir (2013) yabancılara Türkçe öğretimi alanında ders malzemeleri hazırlayanların ve öğreticilerin, öğrencilerin içine girdikleri yeni bağlamlarda, öğrendikleri dili kendi başlarına kullanabilmeleri için ne gibi hazırlıklar yapmaları gerektiği konusunda etkili yolların araştırılması gerektiğini belirtmiş, önerilen ders malzemeleri ve alıştırmaların, esnek nitelikte olması ve öğrenciler için farklı bağlamlardaki diğer metinlere aktarılabilir yeni beceriler, teknikler geliştirecek şekilde düzenlenmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Batı Afrikalı öğrencilerin Türkçeye ilişkin görüşlerinin yeni çalışmalara konu edilmesi son yıllarda hızla gelişmekte olan yurt dışında yabancılara Türkçe öğretimi alanına katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Alyılmaz, S., Biçer, N. ve Çoban, İ. (2015). Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören Kırgız öğrencilerin Türkçe ve Türkiye'ye yönelik görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 328-338.
- Aydın, G. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin Türkiye ve Türkçeye ilişkin algılarının incelenmesi. *Journal Of Awareness*, 3 (Özel Sayı), 141-164.
- Bakır, S. (2014). Türkiye'deki yabancılara Türkçe öğretim merkezleri ve Atatürk Üniversitesi dil eğitimi uygulama ve araştırma merkezi (Dilmer). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 51, 435-456.
- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 1, 19-20.
- Biçer, N. ve Alan Y. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Suriyelilerin ihtiyaçlarına yönelik bir eylem araştırması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(3), 862-878.
- Çetin, İ. ve Eskimen, A. D. (2012). Avrupa'da Türkoloji öğrenimi gören öğrencilerin Türk dili, edebiyatı ve kültürüne ilişkin görüşleri: Fransa Inalco örneği. *Turkish Studies*, 7(1), 19-35.
- Duman, G.B. (2013) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirme ve materyallerin etkin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 1-8.
- Güner, F. ve Kartal, E. (2021). Fransa'daki üniversite öğrencilerinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme nedenleri. *Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 31(1), 371-394.
- Güneş, F. (2016). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller (4. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- İşcan (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 29-36.
- Kaya, Ö. ve Bozkurt, B.Ü. (2019). Türkçe öğretmenlerinin konuşma becerisi yeterliklerine ilişkin bir durum çalışması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(3), 670-691.

- Melanlıoğlu, D. ve Demir, T. (2013). Türkçe öğrenen yabancılar için konuşma kaygısı ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 389-404.
- Özdemir, C. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde ders malzemelerinin önemi ve işlevsel ders malzemelerinin nitelikleri. *Turkish Studies*, 8(1), 2049-2056.
- Sever, S. (1998). Dil ve iletişim (etkili yazılı ve sözlü anlatım). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31(1), 51-66.
- Şengül, K. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Afganistanlı Özbek Türklerinin Türkiye Türkçesine yönelik görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(10), 91-100.
- Tunçel, H. (2016). Yunan üniversite öğrencilerinin yabancı dil olarak Türkçeye yönelik algıları ve Türkçe öğrenme sebepleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 107-128.
- Yıldız, Ü. ve Sertoğlu, G. (2019a). Rusça konuşan ebeveynlerin kendilerinin ve çocuklarının yabancı dil olarak Türkçe öğrenme nedenleri ile Türk kültürüne ilişkin görüşleri. *Journal of History School*, 42, 1101-1121.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Ü. ve Sertoğlu, G. (2019b). Türkiye’de yaşayan yerleşik yabancıların yabancı dil olarak Türkçeye ilişkin görüşleri. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(4), 1995-2011.

İnternet Kaynakları

- Türkiye Maarif Vakfı (2021). Erişim tarihi: 29.09.2021.
<https://turkiyemaarif.org/page/524-Turkiye-Maarif-Vakfi-12>
- Yunus Emre Enstitüsü (2021). Erişim tarihi: 29.09.2021.
<https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>